

**ARNOLD SCHÖNBERG VE PAUL HİNDEMİTH'İN ÇAĞDAŞ
DÖNEM MÜZİK STİLİ ÜZERİNE ETKİLERİ**

*THE EFFECT OF ARNOLD SCHONBERG AND PAUL HINDEMITH ON
THE MODERN PERIOD MUSIC STYLE*

Şükrü Öner DİNÇ*

*Geliş Tarihi: 05.06.2018
(Received)*

*Kabul Tarihi: 17.08.2018
(Accepted)*

ÖZ: Çağdaş dönem Romantik dönemin sonundan günümüze kadar gelişen bir uluslararası sanat müziği dönemi ve bu dönem içinde gelişen akım ve tekniklerdir. Çağdaş dönem müzik stiline temelleri Reger, Brahms, Schumann, Bach gibi müzik Reformcuları tarafından atılmış olmakla beraber ortaya çıkan akımlarla çok farklı bir yapıya bürünmüş olduğu görülmektedir. Çağdaş döneme kadar kullanılan armoni, kontrapunkt ve tonalite sistemlerinde, bu dönem içinde yeniliklere gidilerek güçlü bir polifoninin kullanıldığı eserlerin ortaya çıkarıldığı görülmüştür. Çağdaş Dönem Müziği, düşünce düzeyinde kalmış görüşlerin müziğe yansıtılması değil, tam olarak insansı, sıcak, anlamı güçlü, kulağa, zihne, duygulara uzanan bir müziktir. Bu araştırmada Çağdaş dönemin müzik yapısı incelenmiş, bu dönemde yaşayan Arnold Schönberg ve Paul Hindemith'in Müzik stili üzerine etkileri ortaya konulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Çağdaş Dönem, Arnold Schönberg, Paul Hindemith, Müzik Stili

ABSTRACT: Modern Period is an international art music period from the end of Romantic Period until today and its techniques and movements developing within this period. While the fundamentals of Modern Period Music have been established by music reformists such as Reger, Brahms, Schumann, Bach, it has been observed that it has taken different form with the emergent movements. In the systems of harmony, Contrapunct and tonality used until Modern Period it has been seen that artworks in which strong polyphony has been used arose by making changes. Modern Period Music, is not the reflection of opinions stucked in the level of thought to music but it is a music which is more humanity, more warm, with strong meaning, reaching to ears, minds and emotions. In this research the music structure of Modern Period has been studied, the effects of Arnold Schönberg and Paul Hindemith living in that period on Music style have been put forward

Keywords: Modern Period, Arnold Schönberg, Paul Hindemith, Music Style

1. GİRİŞ

20.yy'a genel olarak bakıldığında tüm dünyada teknolojik alandaki ve toplumsal yaşamdaki yenilikler sanata da yansımıştır. Sanatın her dalında olduğu

* Dr.Öğr.Üyesi, Trakya Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, sukruvinc@trakya.edu.tr

* Bu çalışmanın yazarı aynı zamanda dergi yayın kurulu üyesi olduğundan hakem değerlendirme ve yayınlanma sürecine dahil olmamıştır. Çalışma ilgili bölüm editörü, editör kurulu tarafından etik kurallar çerçevesinde objektif bir şekilde değerlendirilmiştir.

gibi müzik alanındaki gelişmeler 19.yy'ın sonlarında kendini göstermeye başlamıştır. Üç yüz yıldan beri kendi gelişiminin mücadelesini veren tonal armoninin kural ve kalıplarının aşılması bu döneme denk gelmektedir. Bunun ilk örnekleri 19.yy'ın sonlarına doğru görülmektedir. Ortaya çıkan bu yenilikler 20.yy'a girildiğinde kendini, yeni tonal sistem arayan bir müzik olarak göstermektedir. Buna karşılık ortaya çıkan yapıtların hepsi eski stilde yazılmaktadır. Çağdaş müzik olarak karşımıza çıkan bu müziği aslında tarihin beraberinde getirdiği tüm birikimlerle, içinde bulunulan dönemin toplumsal faaliyetlerini, sıkıntı, buhran ve savaşları yepyeni bir ritm ve tonal armoni kuralları içinde yansıtan bir müzik olarak değerlendirmek daha doğru olmaktadır. Müzik tarihindeki bu yenilenmeler son yüzyıl içerisinde hızlanmış ve bestecilerin eserlerinde kendini göstermeye başlamıştır. Ünlü Alman besteci Wagner'in Tristan ve Isolde Operası, Debussy'nin, Bir Pan'ın Öğleden Sonrası adlı eserlerindeki yeni armonik doku ve çok seslilikle çağdaş dönemin esintilerini içinde barındırmaya başlamıştır.

19. yy'ın sonlarına doğru müzik alanında ortaya çıkan pek çok eser yanında, buluşların getirdiği yenilik, Almanya'da, Fransa'da resim ve edebiyat alanında yeni düşünceleri doğurduğu gibi müzikte de çağdaş dönemin başlamasına neden olmuştur. Ünlü Alman besteci Richard Wagner ölümünden sonra, onun müziğine karşı bir tepki oluşmaya başladı. Richard Wagner kullandığı armonik yapı ve melodik tarzıyla opera veya drama ya da müzikal drama olarak nitelendirilebilen "Tristan" eserinde kullandığı akıcı anlatımını kendi sanatına dönüştürmüştür ve Arnold Schönberg'in yazdığı yapıtlarına temel üstlenebilecek bir boyuta ulaştırmıştır

"Müzik tarihinin en büyüleyici anlarından biri de bu başlangıcın tek bir tınıda elle tutulur hale gelmesinde saklıdır: Tristan akoru. Klasik Batı müziğinin fonksiyonel armoni kurallarının yıkımı Tristan akorunu oluşturan fa – si – re diyez – sol diyez seslerinde köklerini bulur; yönelimi belli olmayan, tınıların süregelmiş yönelim ve çözülüm hareketlerini sekteye uğratan ve uzmanların bugün bile, la minörle mi yoksa fa diyez minörle mi ilişkilendirilmesi gerektiği konusunda bir türlü anlaşamadıkları bir akor. 'Sol diyez'in aslında 'la'ya çözülecek bir appogiatura olup da akorun aslında bir çevirim akoru mu, yoksa çift yöneltenli (leitton/sensible) bir akor mu yoksa da atonal ya da Schönberg'in tanımladığı şekliyle tonal armoni sistemini sorgulayan ve uyuşumsuz seslerin (disonant) uyuşumlularla eşit konuma gelişinin ilk adımını oluşturan bir "göçebe akor" mu olduğu da belli değil. Kesin olan büyük ifade gücüne sahip bir sınır aşımı olduğu."¹

¹ Wolfgang Sandner, "Wagner Mitosu", <https://www.deutschland.de/tr/topic/kultur/sanat-mimari/wagner-mitosu>, (02.07.2018)

Richard Wagner'in kendi bilgi birikiminin ve sahne sanatlarının sentezi ile oluşturduğu, bu döneme damgasını vuran müzik tarzı içinde "Leitmotif" ler ayrı biryer tutmaktadır.

" Wagner, müzik, şiir, plastik sanatlar ve sahne sanatlarının bir sentezini sunduğunu ileri sürerek, tüm sanatların birleştiği bu yeni türe Gesamtkunstwerk adını vermektedir. Metin -ki Wagner her zaman libretto'sunu kendisi yazmıştır-yoğun, bağımsız ölçüde ve yaratıcı olmalıdır. Dizi sonlarındaki uyak, aynı zamanda müziğin uyumunu gözetmelidir. Vokal çizgideki açık uçlu melodi, orkestra eşliği ile desteklenmelidir. Müzik, belli motiflerin yinelenmesi ile bir tümelliği korumalıdır. Belli motifler, kimi karakterlerle, eşya, düşünce ya da olaylarla özdeşdir. Leitmotif adı alan bu etiketler, tanıtım, hatırlatma motifleridir. Dinleyici belli bir karakter ile belli bir motifi operanın sonuna dek özdeş bilecek ve o karakterin yokluğunda dahi müziksel motifle karakteri çağrıştıracaktır. Bir bakıma yönlendirici müzik motifleridir bunlar."²

Richard Wagner'in ölümünden sonra onun yarattığı bu müzik stilinden uzaklaşmalar başlamaktadır. Anti-Wagnerizm, 20. yy'da Espresyonizm adı verilen gerçekçi olma endişesi ile birlikte ortaya çıktı. Alman Müziğinde ezgi, armoni, tonalite gibi kavramlar birbirine karıştığı gibi İtalya'da verisma akımını başlatanlar, Fransa'da Bruneau, Charpentier gibi realistler, Schonberg, Bartok, Stravinsky, Hindemith gibi besteciler müzikten tonalite, armoni, ritm gibi kavramları yavaş yavaş ayırmaya başladılar. İzlenimciliğin iyi bestecileri arasında Debussy ayrı bir yer tutmaktadır. Debussy, Wagner'in müziğine bağımlılıktan ayrılan önemli bir bestecidir. Bir yandan modern Fransız ekolünü geliştirmeye çalışırken diğer yandan da tonaliteye tamamen sırt çevirmemesi onun modern müzik içerisinde ayrı bir yere gelmesine sebep olmuştur. Bu yüzden 1918'den sonra gelen tüm yeni akımların temelinde Debussy olduğunu söylemek yanlış olmamaktadır.

2. İNCELEME

Çağdaş Dönem, müzikte geleneksel olarak bilinen tüm kalıpların, içeriğin, formların yeni bir sanat anlayışı ile bilinçli olarak tekrardan düzenlendiği, müziğin kurallarının yeniden konulduğu bir dönem olarak bilinmektedir. C. Debussy, M. Ravel, P. Hindemith, A. Schönberg, B. Bartok, E. Satie, G. Mahler, G. Gershwin gibi bu dönemin önemli bestecileri müziğin kurallarını yeni baştan oluşturarak birbirinden bağımsız bir müzik stili oluşturmuşlardır. Pauul Hindemith ve Arnold Schönberg kendi müzik stilleri ve kendi oluşturdukları müzik sistemi ile bu dönemde kendilerine ait özel bir yere sahip olmuşlardır

² https://www.turkcebilgi.com/richard_wagner, 02.07.2018

2.1. Çağdaş Dönem Müziği

Çağdaş Dönemin, tüm dünyada müzik alanlarını etkilediği gibi, diğer sanat dallarını da etkilediği bilinmektedir. Çağdaş Dönem'in en belirgin özelliklerinden birisi soyutluktur. Bu kavram resim alanında kendini gösterdiği gibi müzik yapıtlarının da içeriğini etkilemiştir. Toplumsal yaşamın getirdiği kaos, buhran ve sıkıntılar o dönemin koşulları, çağdaş dönem eserlerinde kendini soyutlukla göstermiştir. Eserlerin içeriğinin bozulması sonucunda önem kazanan nokta inandırıcılıktır. Eğer bir besteci yaptığı eserinde anlatmak istediği düşüncüyü, dinleyiciye yansıtabilmişse amacına ulaşmış sayılmaktadır. Bununla beraber bestecinin güzeli anlatma kaygısı da yoktur. Dinleyici yazılan eseri beğenmeyebilir. Bu düşünce; bu dönem dinleyicilerini yavaş yavaş müzikten uzaklaştırmaya başlamıştır. Teknolojinin gelişmesi sayesinde ortaya çıkan gramafon, radyo gibi araçlar, bu müziğin tekrar sevdirmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bu dönemdeki önemli bestecilerinden söz edilirken kendini diğer çağdaşlarından ayıran en önemli isim olarak Debussy'nin gösterdiği belirtilmiştir. Wagner'in etkisinde kalmadan tonaliteye sırtını tamamen devirmeden Fransız ekolünün simgesi olmuştur. Yaşadığı dönemde, bir yanda son romantikler, diğer bir yanda ise anlatımcı müziği ile Schonberg. Bu ikilemde kimseden etkilenmeyip Fransız müziğinin simgesi olan Debussy 1918'de öldükten sonra yeni akımlar çıkmaya başladı. Bu akımlardan en önemlilerinden biri Paul Hindemith'in de içinde bulunduğu Neoklasizm (Yeni Klasikçilik) akımıdır.

2.2. Paul Hindemith

Ünlü Alman besteci olan Paul Hindemith 16 Kasım 1895 tarihinde Hanas'ta dünyaya geldi. İlkokula başladığı zamanlarda büyükanne ve büyükbabasıyla beraber kaldığı sırada ilk keman derslerini Eugen Reinhardt'tan almaya başladı ve düzenli bir müzik eğitimine 1904 yılında başlamış oldu. İlerleyen yıllarda keman çalmasıdaki başarısı gözle görünür bir şekilde gelişmişti. 1907'de Anna Hegner'den ders almaya başladı ancak Anna Hegner çalışmak için başka bir şehre taşınınca Paul Hindemith, Adolf Rebner tarafından Frankfurt'ta yer alan Dr. Hoch's konservatuvarı'nın güz dönemi için kayıt işlemini gerçekleştirdi ve Adolf Rebner'den ders almaya başladı. Yıl 1910'a geldiğinde Frankfurt Çocuk Triosu şeklinde adlandırılan bir grupta görev almaya başladı.

Kompozisyon ve teori derslerini ilk olarak 1912 yılında Arnold Mendelssohn'dan, 1913 yılına gelindiğinde ise Bernhard Sekles'ten almıştır. Rebner Quartet'te ikinci keman olarak çalışmaya başladığı 1914 yılının yaz aylarında İsviçre'de bir orkestra'da da görev almaya başlamıştır. 1915 yılında Frankfurt opera ve bale orkestrasında başkembancılık görevini üstlendi. Aynı zamanda ilk yazdığı eseri olan 1. Yaylı Quartet C dur op.2 eserini tamamladı. Yazmış olduğu bu eserle Mendelssohn Bartholdy yarışmasına katıldı ve 750 mark

para ödülünü kazandı. 1916 yılında Viyolonsel ve Orkestra için yazdığı Es dur op.3 Konçertosunun solistliğini Mavrist Frank yaptı ve bu eserin premier'ini gerçekleştirdi. Konservatuvarın bünyesinde bulunan orkestranın şeflik görevini yaptı.Viyolonsel ve Piyano için bestelemiş olduğu iki piyes Op.8 Breilkoph ve Hartel tarafından 1917 yılında basıldı. 1919 yılında Frankfurt'ta tamamı kendi eserlerinden oluşan bir resital düzenledi ve aynı yıl Hindemith viyola çalmayı tercih edip Rebner Quratet'in viyolacısı olarak görev almayı sürdürdü. 3 Haziran 1921 tarihinde bestelemeyi tamamladığı eserleri olan Mörder, Hoffnung der Frauen Op.12 ve Das Nusch Nusch Op.20 ilk kez Stuttgart'ta seslendirilerek dünya premieri gerçekleştirildi.

1 Ağustos 1921 tarihinde 3.Yaylı Quarteti Op 16 Amar Quartet tarafından seslendirilmiştir. Bu yıllarda Amar Quartet ile sanatsal çalışmalarını sürdüren Hindemith burada Licco Amar, Walter Caspar ve kardeşi Rudolf Hindemith'le beraber gerçekleştirerek pek çok eserin seslendirilmesine ve büyük bir başarıya imza atmayı başardı. 1922'de Sancta Susanna ve Kammermusic Nr. 1 Op.24 Frankfurt ve Donaueschingen'de seslendirildi. 1923'te Das Marienleben ilk kez sahnelendi.1924'te Gertrud Rottenberg ile hayatını birleştirdi. Oda müziği için bestelediği Kammermusic Nr.2 Op 36/1 adlı eseri 31 Ekim 1924'te ilk kez seslendirilerek dünya premieri gerçekleştirildi.

“Yıllar geçtikçe adından çok bahsedilen biri olarak Paul Hindemith karşımıza çıkmaktadır.1927 yılından itibaren Berlin Müzik Okulunda kompozisyon alanında profesörlük görevi üstlenen Hindemith bu görevini 1933'e kadar sürdürdü. Başa gelen Naziler Hindemith'in eserlerini hoş karşılamamış aynı zamanda eşinin Yahudi olması ve çalıştığı müzisyenlerinde Yahudi olması yüzünden Hindemith tepki toplamaya başlamıştır. Bu olayların sonucunda Hindemith Almanya'dan uzaklaşmış ve Türkiye'ye yerleşmiştir. Burada Ankara Devlet Konservatuvarı'nın Ana Yönetmeliğini hazırlamıştır. Böylece Türkiye'de batı standartlarında öğrenci yetiştirmeye başlayan Ankara Devlet Konservatuvarı'nın temellerini atmıştır. Hindemith sadece bestecilikle yetinmeyip Armoni ile ilgili pek çok kitapta yazmıştır. 1953 yılında ülkesine geri dönmüş ve Zürih'e yerleşmiştir. Besteci Berlin'deki son konserini 12 Kasım 1963'te vermiştir. Hindemith hemen hemen her çalgı için eser verdiği gibi kendisinin çalamayacağı tek notayı yazmadığı söylenmektedir. Besteci kan dolaşımındaki bozukluk yüzünden 28 Aralık 1963'te hayatını kaybetmiştir.”³

Paul Hindemith'in dahil olduğu akım içindeki müzik tarzının Max Reger, Johannes Bramhs, Robert Schumann, Johann Sebastian Bach gibi müziğe yeni

³ Şükrü Öner DİNÇ, Paul Hindemith'in Viyola Eserlerinin İncelenmesi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2005, s. 5.

düşünceler kazandırmış dehaların müzik tarzlarından büyük farklar taşıdığı belirlenmiştir. Hindemith bir taraftan klasik tarzlar olan oda müziği, senfoni, konçerto gibi formlarda eserler düşünüyorken bir taraftan da Bach'ın eserleri ve koreller gibi Alman müziğinin temellerine, geleneksel dramatik, romantik kavramlar kazandırarak, armonik yapısını ve kotrpuanını daha güçlü hale getirerek kendi eserlerinde bütün bu kavramları birleştirmeye çalışmıştır. Hindemith'in müzik tarzında barok formlar, klasik tarzda oluşturularak kendi sahip olduğu tonal anlatımı ve getirilen yenilikleri kullanmaktadır.

Örnek 1. Trauer Music Koral kısmı

IV Choral „Für deinen Thron tret ich hiermit“
Sehr langsam

Kaynak: <https://imslp.org/wiki/Trauermusik> (12.07.2018)

Hindemith çağdaş müzik fikirleri ile yapısal hale dönüştürdüğü formal sıkıntılarını, yine kendi tarafından oluşturduğu yeniliklerle çözüme kavuşturmuştur. Bestecilik kavramına yeni bir üslup kazandıran Hindemith, eserlerinde klasik formların sahip olduğu ciddilikten tamamen uzaklaşmayı kendi yarattığı armonik yapı sayesinde bu etkiyi yaratmayı başarmıştır.

Örnek 2. Der Schwanendreher Nun laube, lindein laube Fugato kısmı

Fugato (♩=108), „Der Gutzgaudi auf dem Zaune“
11 13 13

Kaynak: https://imslp.org/wiki/Der_Schwanendreher (12.07.2018)

Fakat onun tonal tekniği seslerin naturel tınılarıyla ilgilidir. Onun temel düşüncesi klasik armoni üzerine yenilik inşa etmek değil; kullandığı aralıklar, fonksiyonlarla yeni bir yol ortaya çıkarma düşüncesidir. Bu teoride klasik armonin üçlülerinde, dissonansız 4'lüler birkaç yüzyıldır ele alınmamıştır. Güçlü ses

4'lüleri onun müziğine karakteristik bir güç vermektir. Dolayısı ile Çağdaş Dönem Alman müziğine damgasını vuran en ünlü bestecilerden biri Paul Hindemith'tir

Örnek 3. Der Schwanendreher Zwischen Berg und tiefem Tal

The image displays a musical score for 'Der Schwanendreher' by Paul Hindemith. The score is written in 4/4 time and features a variety of musical notations, including dynamics (f, mf, p), articulation (accents, slurs), and performance instructions (trills, triplets). The score is divided into several systems, with specific sections labeled A, B, and C. The first system begins with a forte (f) dynamic. The second system includes a triplet of eighth notes. The third system features a mezzo-forte (mf) dynamic and a triplet of eighth notes. The fourth system is marked with a piano (p) dynamic and includes a trill. The fifth system is marked with a forte (f) dynamic. The sixth system is marked with a piano (p) dynamic. The seventh system is marked with a forte (f) dynamic. The eighth system is marked with a piano (p) dynamic and includes a trill. The score concludes with a final cadence in 4/4 time.

Kaynak: https://imslp.org/wiki/Der_Schwanendreher (12.07.2018)

Örnek 4. Der Schwanendreher 2.Bölüm 4'lüler

„Nun laube, Lindlein laube“

Kaynak: [https://imslp.org/wiki/Der_Schwanendreher_\(12.07.2018\)](https://imslp.org/wiki/Der_Schwanendreher_(12.07.2018))

2.3. Arnold Schönberg

1874-1951 tarihleri arasında yaşamış olan Viyana'lı besteci, orkestra şefi, viyolonsel sanatçısı Arnold Schönberg, 13 Eylül 1874 tarihinde Viyana'da doğmuştur. Müziğe olan yeteneği çocuk yaşlarından itibaren kendini göstermeye başlamış olup annesinin teşvikiyle sekiz yaşındayken keman dersleri almaya başlamıştır. Schönberg, dokuz yaşından itibaren de beste yapmaya başlamıştır. 1893 yazında, Viyana yakınındaki Kierling'deyken, bestecinin günümüze kadar gelmiş olan ilk özgün eseri kabul edilen bestesini tamamlamıştır. Vokal ve piyano için yazdığı 'In hellen Traumen hab ich Dich oft geschaut' (Berrak Rüyalarımda Seni Görürüm) isimli eserin sözleri dönemin ünlü Viyanalı edebiyatçılarından Alfred Gold tarafından yazılmıştır. Alfred Gold o dönemde Viyana'da modernist akıma dâhil olan sanatçı ve düşünürlerdendir. Müzik yaparak para kazanmayı bir başka alanda daha sürdürmeye başlayan

“Schönberg 1898 yılında ilk özel öğrencisi Wilma Weber von Webenau'yu yetiştirmeye başlamıştır. Daha sonra, tarihte önemli yerleri olan birçok ünlü kişinin ve müzisyenin öğretmeni olmuştur. Bunlardan biri de, besteci Gustav

Mahler'in eşi olan Alma Maria Schindler'dir. Schindler, dönemin Viyana burjuva sınıfının tanınmış kişilerindedir.⁴

Müzikte sıkı kuralların gevşetildiği, daha özgür bir tavrın bestelemeye yansıdığı Geç-Romantik Dönem yaklaşık olarak 19. Yüzyıl ortalarından başlayarak 20. Yüzyıl başı ve sonrasına dek sürmektedir. Daha önce kullanılmayan ritimlerin ve o güne dek orkestralarda yer almamış enstrümanların kullanılmaya başlandığı bu dönemin en belirgin özelliklerinden biri de orkestralarla çok hacimli bir müziğin bestelenmeye başlanması olarak nitelendirilmektedir. Schönberg'in 1893 yılında vokal ve piyano için bestelediği "In Hellen traumen hab ich dich oft Geschaut" adlı eseri, 1896 yılında bestelediği "Dört El Piyano için Altı Eser" i, 1893 yılı öncesinde bestelemiş olduğu yapıtlarında Geç-Romantik Dönemin özelliklerinin görüldüğü kabul edilmektedir. Schönberg'in eserleri içinde bu dönemin özelliklerini barındıran ve en belirgin olan stil; zengin ve alışılmadık bir armonik yapıya, doygun melodik temalara sahip olarak nitelendirilen bir müzik stiline ortaya çıkmasını sağlamıştır. Schönberg erken döneminde gösterişli ve büyük hacimli Wagner'in müzik stili yerine, büyük bir Romantik dönem müzik stilini geliştirmiş olan Brahms'ın müzik stilini kendisine yol gösterici olarak örnek almıştır. Schönberg'in 1897 yılında yazmış olduğu Yaylı Quartet'inde melodik ve armonik yapı olarak Brahms'ın müzik stilini taşıdığı görülmektedir. Sonraki Dönemlerde ise, Schönberg'in yapıtlarında, Wagner, Mahler ve Strauss etkileri görülmektedir. 1899 yılında bestelediği Yaylı Altılı "Verklarte Nacht" ve 1903 yılında orkestra için bestelediği senfonik poem "Pelleas und Melisande" Wagner'in müzik stilini yansıtmaktadır. Bu besteler aynı zamanda Schönberg'in sahip olduğu müzik stiline gelişmeye başladığı eserler olarak adlandırılmaktadır.

Schönberg 1904'ten sonra kısa formlu, sade armoniye hakim olan eserler bestelemeye yönelmiştir. 1 Numaralı Re Minor Yaylı Quarteti 1905'te bu müzik anlayışı ile bestelenmiş olan ilk eseri olarak değerlendirilmektedir. Schönberg'in bu eseri önceki yıllarda bestelediği eserler gibi dört bölümlü değil, sade armonik yapı ve doygun melodik temalar barındıran tek bölümlü ibaret olmasıdır.

⁴ Duygu KÜÇÜK, "20.Yüzyıl Başı Modernizmi Kapsamında Arnold Schönberg'in Op.17 Erwartung Operasının İncelenmesi", Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 2015, s. 6

Örnek 5. String Quartet No.1 Op.7

Nicht zu rasch.

1. Violine. *mf*

II. Violine.

Viola. *mp*

Cello. *sf* *p*

The musical score consists of three systems of four staves each. The first system shows the initial measures with dynamics *mf* for the first violin, *mp* for the viola, and *sf* and *p* for the cello. The second system continues the piece with a *mp* dynamic for the viola. The third system features a crescendo leading to a *ff* (fortissimo) dynamic for all instruments, with a circled measure number 10 indicating the end of the excerpt.

Kaynak: https://imslp.org/wiki/String_Quartet_No.1 (12.07.2018)

Yapıtlarında kullandığı müzik stilinde tonalite kavramından vazgeçmeye başladığı 1908 yılından itibaren besteci, onun yerine kullanacağı, ikinci bir seçenek olabilecek başka bir müzik stili yedekte tutmadan, salt müzik fikirleriyle net olarak ortaya konmuş muhteşem yapıtlar üretmiştir. Schönberg 1908- 1916 yılları arasında On İki Ton Sistemi'nin kurallarına dönmeden önce dissonans seslerin ve akorların kullanımına başlamıştır.

“On İki Ton Sistemini; her biri bağımsız ve eşit değerinde sayılan ve ton-dışı müzikte kullanılma olanağı bulunan 12 sesin, bestecinin isteğine uygun şekilde sıralanması ve böylece 12 seslik bir dizinin saptanmasıdır.”⁵

On İki Ton Sisteminin önemi, sadece 20. Yüzyıl müziğinin dönüm noktalarından biri olmasıyla sınırlı olmayıp bu dönemdeki çoğu bestecinin müzikal yapısını etkileyip yeni müzik stillerinin ortaya çıkmasına öncülük etmiş olmasıdır. 20. Yüzyıl başına kadar kullanılmış olan tonal sistem On İki Ton sistemi ile değişikliğe uğrayarak kesin sağlam bir sistem haline dönüşmüştür. Anton Webern, Alban Berg gibi önemli müzisyenler On İki Ton dizisini daha serbest biçimde kullanarak eserlerinde 12 Ton sistemine daha serbest bir soluk getirmeyi başarmıştır

“Bu özgürlük genellikle atonalite denen fakat Schönberg'in bunun yerine *politonalite*⁶ ya da *pantonalite*⁷ dediği bir akımı getirmektedir. Schönberg, tonlar, sesler arasında kavranması güç de olsa mutlaka bir ilişki olduğunu söylemekte, bu yüzden atonal terimini doğru bulmamaktadır”⁸

1923 yılında ton-dışı müziğin kurallara bağlanabileceği konusunda araştırmalar yaparak On İki Ton Sistemi olarak adlandırdığı kendi müziğinin kurallarını ortaya koymuştur. 1923 yılında bestelediği “Piyano için Beş Parça, Op. 23” adlı eserinin beşinci parçası On İki Ton Sistemiyle yazılmış ilk eseri olarak kabul edilmektedir.

⁵ Ahmet Say, *Müzik Ansiklopedisi*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara 1987 s. 327

⁶ Politonalite: Birden çok ve birbirinden ayrı tonalitelerin bir arada kullanılması, <https://www.seslisozluk.net>, 04.07.2018

⁷ Pantonalite: atonalite olarak bilinen ancak Schönberg tarafından pantonalite adı verilen akım. Buğra Gültek, *Dünyaya Atılan Çılgılık*, www.muzikegitimcileri.net, (02.07.2018)

⁸ Duygu Küçük, *20.Yüzyıl Başlı Modernizmi Kapsamında Arnold Schönberg'in Op.17 Erwartung Operasının İncelenmesi*, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 2015 s. 29.

Örnek 6. Fünf Klavierstücke Op.23

Sehr langsam (♩ = 108)

The musical score is presented in a single system with two staves (treble and bass clef). The tempo is 'Sehr langsam' (Very slow) with a metronome marking of 108 quarter notes per minute. The piece is in 4/8 time. The key signature is one flat (B-flat). The score consists of 10 measures. Measure 1 starts with a piano (p) dynamic. Measure 2 has a piano-pianissimo (pp) dynamic. Measure 3 has a piano (p) dynamic. Measure 4 has a piano (p) dynamic. Measure 5 has a piano (p) dynamic. Measure 6 has a piano (p) dynamic. Measure 7 has a piano (p) dynamic. Measure 8 has a piano (p) dynamic. Measure 9 has a forte (f) dynamic. Measure 10 has a piano (p) dynamic. The score includes various rhythmic figures, including triplets and sixteenth notes, and dynamic markings such as pp, p, f, and mp.

Kaynak: https://imslp.org/wiki/5_Pieces%2C_Op.23 (12.07.2018)

Arnold Schönberg 77 yıl boyunca klasik Batı müziğine kattıklarıyla müzik tarihinde özel bir yere sahip olmuş, yüzden fazla eser bestelemiş, çok sayıda makale kaleme almış ve beş kitap yazmıştır. Dünya müzik tarihinin en önemli şahsiyetlerinden biri olarak dünyaya veda etmiştir.

3. SONUÇ

Schönberg ve Hindemith bestelediği yapıtlarında içerik olarak daha ön planda tutulmuştur. Modern Dönemdeki tüm sanat dalları çağdaş dönem ve ona dahil olan akımlardan etkilenmiş müzik alanı içindeyse kendini soyutluk olarak göstermiştir.

Schönberg ve Hindemith'in müzik stilinde, müzik estetiğine kazandırılan yeni kavramlar kendisini göstermektedir. Onların müzik tarzında müzik, güzeli anlatmak ve dinleyicinin hosuna gitmek zorunda değildir. Zaten bu dönemdeki bestecilerin neredeyse tümü bu düşüncüyü benimsemiş, melodinin kulağa hoş

gelmesi ve ya her dinleyenin beğenmesi gibi kaygılara yer vermemiştir. Önemli olan etkili bir anlatım ve inandırıcılıktır. Çağdas dönemin bu özelliği sayesinde, çok abartılı olmayan, daha temiz ve daha dengeli, duygudan uzak, kişisel olmayan, biçim ve forma bakıldığında sert ve daha açık olan bir estetik duygusu ile kendini gösteren eserler ortaya çıkarılmıştır. Bu bestecilerin tüm yapıtlarında bu anlayış hakimdir.

Sonuç olarak Schönberg ve Hindemith'i anlamak için yaşadığı dönemi, dahil olduğu akımı bilip, özelliklerini incelemek gerekmektedir. Bu sayede yazdıkları eserlerin icrasında, gerek karakter, gerekse yorum ve teknik açıdan çıkabilecek zorluklar daha anlaşılabilir bir hale dönüşecektir. Bu bestecilerin eserlerinin icrasında sağlam bir ritm duygusu, dikkatli entonasyon ve eserin formu göz önünde tutulması gereken önemli unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aktüze, İrkin, *Müziği Okumak Cilt 4*, Pan Yayıncılık, İstanbul, 2002.
- Cangal, Murat, Hindemith ve Bartok'un Müzik Yasamı ve Viyola Konçertoları, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1999.
- Dinç, Şükrü Öner, Paul Hindemith'in Viyola Eserlerinin İncelenmesi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne 2005.
- Erol, İsmail Lütfü, *Neden Klasik Müzik*, Yurt Renkleri Yayınevi, Ankara, 2001.
- İlyasoğlu, Evin, *Zaman İçinde Müzik*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2003
- Küçük, Duygu, 20.Yüzyıl Başlı Modernizmi Kapsamında Arnold Schönberg'in Op.17 Erwartung Operasının İncelenmesi, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 2015
- Kütahyalı, Önder, *Çağdas Müzik Tarihi*, Varol Matbaası, Ankara 1981
- Mimaroglu, İlhan, *Müzik Tarihi*. Varlık Yayınları, İstanbul 2006
- Sandner, Wolfgang, *Wagner Mitozu*,
<https://www.deutschland.de/tr/topic/kultur/sanat-mimari/wagner-mitosu>, (02.07.2018).
- Say, Ahmet, *Müzik Ansiklopedisi*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara 1987.
- Say, Ahmet, *Müzik Tarihi*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara 2003.

